

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

УДК 37.0–022.33(477):004.77:316.774

Лук'янова Лариса Борисівна – доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту
педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
ORCID ID 0000-0002-0982-6162
E-mail: *larysa.lukianova@gmail.com*

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. Статтю присвячено аналізу проблеми освіти впродовж життя в умовах інформаційно-технологічного суспільства. Здійснено аналіз сучасних досліджень і публікацій з досліджуваної проблеми. Обґрунтовано актуальність і важливість розвитку освіти впродовж життя, що зумовлено динамікою соціального й науково-технічного прогресу, змінами у змісті й характері праці, збільшенням вільного часу, а також можливостями його раціонального використання.

Акцентовано увагу на суспільстві знань як особливому рівні розвитку суспільства, в якому знання впливає на матеріальне й духовне життя людини і стає основним джерелом її подальшого розвитку, а власне суспільству знань притаманні потреба й спроможність до постійного набуття знань, що перетворюються на фактор розуміння проблем розвитку суспільства та їх технологічного рішення. Розкрито значення освіти як чинника сталого розвитку суспільства. Наголошено, що освіта стає універсальним цивілізаційним ресурсом, який уможливує розвиток потенціалу кожної особистості. Зазначено, що забезпечення доступності та безперервності освіти упродовж усього життя визнано одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики, окреслених Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, що активізувало процеси творення української моделі освіти дорослих.

Візуалізовано результати міжнародних експертних опитувань, які свідчать про наявність позитивного впливу різних форм освіти і навчання дорослих на продуктивність праці та зайнятість. Приділено увагу питанню фінансування освіти. Наведено заходи, що сприятимуть підвищенню

ефективності освіти впродовж життя в Україні, обґрунтовано доцільність їх впровадження. Доведено, що освіта впродовж життя зумовлює інноваційність розвитку, який можна представити на трьох рівнях: індивідуальному, рівні підприємства (організації) та рівні суспільства.

Ключові слова: освіти впродовж життя; безперервна освіта; освіта дорослих; суспільство знань.

Lukyanova Larisa – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the NAES of Ukraine, Director of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine
ORCID ID 0000-0002-0982-6162
E-mail: larysa.lukianova@gmail.com

LIFELONG LEARNING IN THE CONDITIONS OF THE INFORMATION AND TECHNOLOGICAL SOCIETY

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the problem of lifelong learning in the conditions of the information and technological society. The analysis of modern researches and publications on the investigated problem is carried out. The author grounds the urgency and importance of the development of lifelong learning, due to the dynamics of social, scientific and technological progress, changes in the content and nature of work, increased leisure time, as well as opportunities for its rational use.*

The emphasis is placed on the knowledge society as a special level of societal development, in which knowledge influences the material and spiritual life of man and becomes the main source of its further development. The need and ability to acquire knowledge constantly is inherent to the knowledge society, which becomes a factor in understanding the problems of the society development and their technological solution. The importance of learning and education as a factor of sustainable society development is revealed. It is emphasized that education is becoming a universal civilization resource that enables the development of each individual's potential. It is noted that ensuring the accessibility and continuity of lifelong learning is recognized as one of the priority directions of the state educational policy, outlined by the National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021. This intensified the creation of the Ukrainian model of adult education.

The results of international expert surveys, which show the positive impact of different forms of adult education and training on labor productivity and employment are visualized. The attention is also paid to the financing of education. The measures that will help increase the effectiveness of lifelong learning and education in Ukraine are given, the expediency of their

implementation is demonstrated. The conclusion is substantiated that lifelong learning and education determine the effectiveness of innovative development, which can be presented at three levels: individual, enterprise (organization) and society.

***Key words:** lifelong learning, continuous education, adult education, knowledge society.*

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми, її актуальність. Однією з найбільш характерних рис сучасного суспільства є поглиблення взаємозалежності та взаємодії усіх його суб'єктів з одночасною зміною парадигм, притаманних попереднім етапам розвитку. Передусім це стосується суттєвого розширення поняття «забезпечення безпеки існування людства», що вимагає оновлення цілей виховання й освіти. Сучасна освіта перетворюється на одну із найбільш важливих складових соціально-економічного розвитку, засіб для вирішення сукупності глобальних проблем, провідною з яких є забезпечення подальшого існування людства. У цьому контексті слід зазначити, що умовах глобалізації та інтернаціоналізації світових систем саме на освіту покладається виконання однієї із головних функцій – забезпечення миру, свободи, суспільної справедливості і порядку.

На думку Б. Гершунського, тільки країна, яка забезпечує пріоритетний розвиток системи освіти, зможе претендувати на гідне місце у світовому співтоваристві, бути конкурентоспроможною [1, с. 59]. У зв'язку з цим, підкреслює М. Швед [7, с. 463-471], в усьому світі відбуваються зміни суспільної свідомості щодо ролі та значення освіти у житті людини. Від освіти очікується сприяння у вирішенні проблем різного рівня – зміцнення миру, забезпечення економічної стабільності, протистояння девальвації цінностей, формування культури особистості й цілого суспільства.

Аналіз наукової літератури з означеної проблеми дає змогу окреслити сукупність чинників, які розкривають роль освіти щодо її спроможності відповідати на виклики розвитку цивілізації. По-перше, саме у царині освіти можна сформувати свідоме сприйняття постулату, що людина є найвищою цінністю, її природні здібності мають розкритися повною мірою задля забезпечення особистісного розвитку. По-друге, саме через освіту формується здатність а) адаптуватися до інтенсивно змінюваного глобалізованого світу в умовах, коли зміна ідей, знань і технологій відбувається набагато швидше, ніж зміна поколінь, б) брати відповідальність за наслідки власних дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток людства супроводжується соціальними змінами, які обумовлюють процеси трансформації особистості й вимагають певних перетворень в освітньо-виховній сфері. Зокрема виникає необхідність неодноразово впродовж життя, професійної кар'єри змінювати соціальний і професійний статус, постійно підвищувати кваліфікацію. Це означає, що інформація, знання, а також мотивація щодо їх постійного оновлення й навички, необхідні для цього, стають вирішальним чинником цивілізаційного розвитку, ефективності і запорукою конкурентоспроможності будь-якої діяльності.

Ці питання порушено у працях В. Андрущенка, І. Бега, Б. Гершунського, В. Кременя, С. Кримського, В. Огнев'юка, В. Лутая, В. Шинкарука та ін. Взаємовплив розвитку сучасного суспільства і освіченості особистості висвітлено у наукових розвідках Д. Белла, З. Бжезинського, Е. Тофлера, А. Давидова, М. Булатова та ін. Проблема освіти впродовж життя людини завжди була у полі зору як вітчизняних (О. Аніщенко, С. Бабушко, О. Баніт, Н. Бідюк, О. Жижко, Н. Ничкало, О. Огіснюк, В. Кремень, С. Прийма, С. Сисоєва, Л. Тимчук та ін.), так і зарубіжних (П. Альхайт, А. Гартунг, Е. Грубер, А. Даринський, М. Дюрко, А. Корреа, Л. Коханова, Дж. Кідд, Й. Кноль, П. Ленгран, З. Нольда, К. Хоул, П. Фаультіш П. Шукла, У. Елліот, Р. Окс, У. Хілтон та ін.) дослідників.

Водночас проблема впливу безперервної освіти і навчання на розвиток суспільства, незважаючи її на актуальність, вивчена недостатньо.

Метою статті є визначення ролі освіти у розвитку суспільства, встановлення взаємозв'язку між ефективністю освіти впродовж життя й особистісним та професійним розвитком.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суспільство XXI ст. цілком слушно називають «суспільством знань». У центрі такого суспільства стоїть освіта і наука, високий рівень розвитку людського капіталу. Знання стають головною продуктивною силою сучасного соціуму, відбувається формування особистості, яка володіє сучасними освітніми можливостями. Найважливішим продуктом людської діяльності у цьому суспільстві, як наголошує В. Кремень, стає виробництво, експлуатація та використання знань [9, с. 9].

Наголосимо, що суспільство знань – це особливий рівень розвитку суспільства, в якому а) знання впливає і на матеріальне, і на духовне життя людини, стає основним джерелом її подальшого розвитку; б) формується потреба і спроможність до постійного набуття знань, що перетворюються на фактор розуміння проблем розвитку суспільства та їх технологічного рішення.

Важливість освіти впродовж життя за сучасних обставин обумовлена не тільки динамікою соціального і науково-технічного прогресу,

змiнами у вмісті й характері праці, збільшенням вільного часу, але й можливостями його раціонального використання. Усвідомлення важливості ролі цього освітнього напрямку в Україні пов'язане також із швидкозмінюваними потребами ринку праці, швидким старінням населення, великою внутрішньою міграцією тощо.

Зауважимо, що безперервна освіта – освіта впродовж життя стає нині однією із широко обговорюваних тем у міжнародних дискусіях з проблем освіти дорослих. Як стверджує німецький дослідник Х. Куван (Kuwan), пояснити це можна прагненням створити освітні можливості усім бажаним, збільшити участь та покращити зв'язки між окремими освітніми ланками [8, с. 37].

Якщо на ранніх етапах розвитку філософського знання (Сократ, Протагор, Платон, Аристотель, Данте, Макіавеллі, Гете, Б'юрок та ін.) освіта розглядалася як спосіб входження людини в складний світ соціуму, то у ХХІ ст. через інтеріоризацію культурних і соціальних цінностей освіта стає способом входження людини в «Я» образ [6, с. 9].

Освіта, на думку Т. Жижко, має створювати умови для формування вільної особистості, адекватного розуміння дійсності й комунікативного інструментарію, способів спілкування, практичних дій і вчинків людини. Саме освічена людина має бути готовою до викликів, зумовлених динамізмом і кризовим станом сучасної інформаційної цивілізації. Як провідний чинник сталого розвитку суспільства, саме освіта стає універсальним цивілізаційним ресурсом, який уможлиблює розвиток потенціалу кожної особистості, створюючи синергетичний ефект позитивного впливу на суспільні зміни; вона сприяє підвищенню рівня соціального порозуміння, взаємодії та співпраці, знижуючи суспільну напруженість, конфліктогенність, уможлиблює розвиток ділових навичок, підприємливості та інноваційності, позитивно впливає на ефективність праці, підвищуючи її продуктивність, а також спонукає застосовувати нову техніку та розвивати інноваційні технології.

Слід наголосити, що для свого розвитку освіта вимагає серйозного фінансування. Аналіз показників розвитку України в галузі освіти показав, що вітчизняні інвестиції в освіту, й зокрема освіту впродовж життя, відстають від більшості інших країн. Україна традиційно пишається високим рівнем освіти і освіченості її громадян, професійною підготовкою кадрів. Водночас виробництво експлуатує трудовий потенціал, створений здебільшого ще за радянських часів, оскільки середній вік працівників сфери матеріального виробництва у нашій країні становить 55 років, з яких частка робітників високої кваліфікації не перевищує 10 %. Тоді як у США й Німеччині цей показник становить 43 % і 56 % відповідно [9, с. 2]. Отже ефективність сучасного виробництва вимагає суттєвого осучаснення

підготовки кадрів. Тоді як підвищення кваліфікації, перепідготовку вiтчизняні працівники проходять у середньому раз на 13–15 років (у розвинених країнах – раз на 3–5 років). І, як підкреслюють вчені, за умови збереження зазначених тенденцій, потреба національного ринку праці у кваліфікованих кадрах буде задовольнятися лише на 35–40 % [9].

У цьому контексті слід навести результати міжнародних експертних опитувань, які свідчать про наявність позитивного впливу різних форм освіти і навчання дорослих на продуктивність праці та зайнятість. Так, у звіті ЮНЕСКО «Third Global Report on Adult Learning and Education» (2016) зафіксовано, що 49% представників різних країн відзначають важливість професійної освіти і навчання, 45% – підкреслюють значення неформальної освіти на робочому місці, 43% респондентів констатують актуальність вищої професійної освіти та корпоративного навчання, тоді як 38% учасників опитування відзначають вплив сучасних форм організації професійного розвитку, таких як дистанційна освіта та електронне навчання [13, с. 95] (рис. 1).

Рис. 1. Позитивний вплив різних форм освіти і навчання дорослих на продуктивність праці та зайнятість. Джерело: [13, с. 95]

Самі знання постійно примножуються, і, природно, що людина змушена витратити усе більше часу для набуття знань. Але оскільки неформальна освіта давно посідає провідні позиції у системах освіти впродовж життя, нас цікавила саме участь дорослого населення у цьому освітньому секторі. Отже, згідно звіту «Education at a Glance 2016», рівень участі у неформальній освіті громадян країн – членів ОЕСД віком 25–64 років коливається від 17% (Росія, Туреччина) до 64% у Новій Зеландії, яка має вищий показник, ніж Данія, Швеція, Фінляндія, які традиційно посідали перші місця. Водночас, середній показник серед 30 країн, що брали участь

в опитуванні, можна також вважати достатньо високим, оскільки він становив майже 50 % [10, с. 378]. Слід підкреслити, середня кількість годин, витрачених на неформальну освіту у країнах ОЕСД складає 121 год. на рік. Проте сильно варіює (від 72 год. у Чехії до 248 год. у Кореї) (рис. 2).

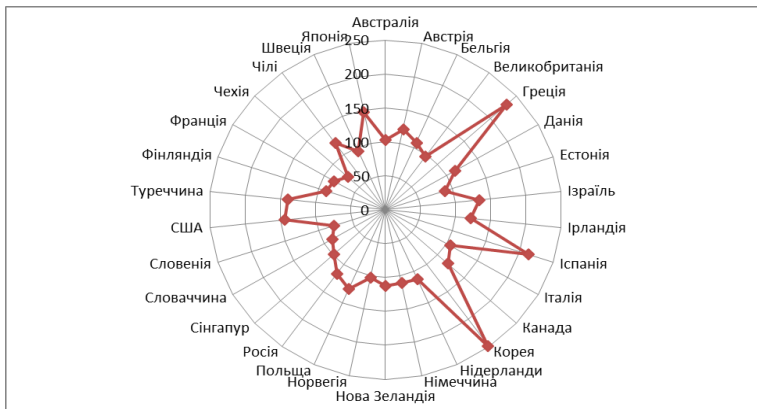

Рис. 2. Середня кількість годин, витрачених на неформальну освіту. Джерело: [10, с. 378]

Самі знання постійно примножуються, і, природно, що людина змушена витратити усе більше часу для набуття знань. Але оскільки неформальна освіта давно посідає провідні позиції у системах освіти впродовж життя, нас цікавила саме участь дорослого населення у цьому освітньому секторі. Отже, згідно звіту «Education at a Glance 2016», рівень участі у неформальній освіті громадян країн – членів ОЕСД віком 25–64 років коливається від 17% (Росія, Туреччина) до 64% у Новій Зеландії, яка має вищий показник, ніж Данія, Швеція, Фінляндія, які традиційно посідали перші місця. Водночас, середній показник серед 30 країн, що брали участь в опитуванні, можна також вважати достатньо високим, оскільки він становив майже 50 % [10, с. 378]. Слід підкреслити, середня кількість годин, витрачених на неформальну освіту у країнах ОЕСД складає 121 год. на рік. Проте сильно варіює (від 72 год. у Чехії до 248 год. у Кореї) (рис. 2).

Щодо України. Забезпечення доступності та безперервності освіти протягом усього життя визнано одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики, окреслених Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, що активізувало процеси творення української моделі освіти дорослих [5]. Водночас у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», оприлюдненій Міністерством економічного розвитку і торгівлі України у 2017 р. зазначено, що

упровадження концепції безперервної освіти вимагає збільшення участі населення (насамперед тих, хто починає входити або вже увійшли до зони соціальних ризиків) в освітніх програмах. Наразі рівень участі населення віком до 70 років у формальних і неформальних видах навчання та професійної підготовки становить близько 9% [4, с. 36], а отже, є набагато нижчим за показники розвинених країн світу. Крім того, за такими індикаторами індексу глобальної конкурентоспроможності, як оцінка обсягів професійної підготовки персоналу та наявність спеціалізованих навчальних послуг на місцевому рівні Україна отримала 3,7 та 4,2 бали відповідно (шкала оцінки становила від 0 до 7 балів) [12, с. 201-356]. Оцінку обсягів професійної підготовки персоналу нижче, ніж в Україні, отримали лише Італія (3,4 бали) і Туреччина (3,5 бали). Максимальні значення – 5,5 бали здобули Норвегія, Швеція, Сінгапур. У Фінляндії, Нідерландах, Японії, Бельгії, Данії, Австрії та Німеччині цей показник дещо нижчий і становить від 5,4 до 5,2 балів.

За наступним показником – наявністю спеціалізованих навчальних послуг на місцевому рівні [12, с. 201-356] Україна здобула 4,3 бали. Тоді як нижчі показники зафіксовано тільки у Словаччині (4,1 бали), Туреччині (4,0 бали) та Греції (3,8 бали). Перші місця серед досліджуваних країн за цим показником посіли Бельгія (6,2 бали), Нідерланди (6,1 бали), Сінгапур, Фінляндія, Великобританія (6,0 бали), Австрія, Данія (5,9 бали).

Отже, є підстави для висновку про те, що в Україні не використовується повною мірою власний високий інноваційний потенціал. У державі відбувається втрата й знецінення людського капіталу, обумовлені міграційними процесами, неефективністю й несистематичністю підвищення кваліфікації працівників, відсутністю у певної частини населення навичок і компетентностей, необхідних в умовах інноваційного розвитку економіки. Наслідком цього парадоксу є знецінення людського капіталу на тлі надлишкової висококваліфікованої робочої сили, що загалом поглиблює простір для нерівностей, зумовлених безробіттям освічених людей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результат освіти впродовж життя дедалі більше визначає ефективність інноваційного розвитку, який можна представити на трьох рівнях: індивідуальному, рівні підприємства чи організації та рівні суспільства. Індивідуальний рівень уособлює сукупність позитивних змін, серед яких – зростання рівня задоволеності працею, поліпшення стану здоров'я та відчуття благополуччя, збільшення шансів працевлаштування й зростання заробітку, кар'єрного зростання, можливість зміни місця праці або професії тощо. На рівні установи (організації) відбувається зростання продуктивності праці, підвищується відповідальність працівників, рівень їх

адаптованості до інновацій, поліпшується соціально-психологічний клімат у колективі. На рівні суспільства відбувається зростання економіки, підвищується економічна активність населення, продовжуються вікові межі трудової діяльності тощо.

Таким чином, напрями підвищення ефективності функціонування системи освіти впродовж життя в Україні зумовлюють необхідність упровадження ряду заходів. Серед них виокремимо такі: доопрацювання проекту та введення в дію Закону України «Про освіту дорослих»; удосконалення Закону України «Про професійний розвиток працівників» відповідно до потреб сучасного ринку праці; сприяння впровадженню сучасних форм і методів організації професійного розвитку персоналу, передусім дистанційної освіти та е-навчання, дуальної та комбінованої систем навчання; розвиток соціального діалогу між органами державної влади й місцевого самоврядування, роботодавцями, професійними спілками, закладами професійної освіти, найманими працівниками й самозайнятими особами з питань впровадження освіти впродовж життя й розподілу відповідальності за результати навчання; впровадження сучасних багатоканальних моделей фінансування професійного розвитку персоналу; створення механізмів визнання результатів неформального та інформального навчання; забезпечення відповідності кількісних та якісних параметрів професійної підготовки кадрів поточним і перспективним вимогам ринку праці в умовах становлення економіки інноваційного типу.

Список використаних джерел

1. Гершунский, Б. С. (2008). Философия образования для XXI века (в поисках практикоориентированных образовательных концепций). М.: Интердиалект. 607 с.
2. Кремень, В. (2009). Філософія людиноцентризму у світлі національної ідеї. Вища освіта України. № 1. С. 5-13.
3. Інноваційний вимір розвитку вищої освіти України: сучасний стан та перспективи: монографія (2016). За заг. ред. О. М. Левченка. Кіровоград: Ексклюзив-Систем. Ч. I. 580 с.
4. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» (2017). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 176 с.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
6. Огаренко, В. М. (2005). Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг. Монографія. К.: Вид-во НАДУ. 328 с.
7. Швед, М. (2014). Вплив освіти і культури на розвиток суспільства [PRACE NAUKOWE Akademi i im. Jana Długosza w Częstochowie Rocznik

Polsko-Ukraiński]. T. XVI. C. 463-471.

8. Kuwan, H. (2005). Berichtssystem Weiterbildung IX: Bericht. B.: BMBF. 117 p.

9. Malakhovskiy, Y., Nabulsi, H. N., Savitska, I. (2017). Features of financing of the innovative-oriented structures using mechanisms of the public-private partnership [Baltija Publishing. The Visegrad Four – Ukrainian dimension. Integration – step by step: collective monograph]. Riga (Latvia). Baltija Publishing. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/7408/1/PPP%20v%20klasterah.pdf>

10. Education at a Glance 2016: OECD Indicators (2016) [OECD Publishing, Paris. 510. URL: <http://dx.doi.org/10.187/eag-2016-en>.

11. Schwab, K. (2016). The Global Competitiveness Report 2016–2017. *World Economic Forum*. 400. URL: www.weforum.org/gcr.

12. Dutta, S., Lanvin, B., Wunsch-Vincent, S. (2017). The Global Innovation Index 2017 (2017) [Cornell University, INSEAD, and WIPO, Ithaca, Fontainebleau, and Geneva]. 433. URL: www.globalinnovationindex.org.

13. Third Global Report on Adult Learning and Education (2016). [UNESCO Institute for Lifelong Learning]. Hamburg. 158 p. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002459/245913e.pdf>.

References (translated and transliterated)

1. Hershunskiy, B. S. (2008). Education Philosophy for the 21st Century (Searching for Practically Oriented Educational Concepts). M.: Ynterdyalekt. 607 s. (in Russian)

2. Kremen, V. (2009). Philosophy of Human Centrism in the Light of National Idea. *Vyshcha osvita Ukrainy*. № 1. S. 5-13. (in Ukrainian)

3. Innovative dimension of higher education in Ukraine: current status and prospects: monohrafiia (2016). Za zah. red. O. M. Levchenka. Kirovohrad : Ekskliuzyv-System. Ch. I. 580 s. (in Ukrainian)

4. National Sustainable Development Goals: Ukraine report (2017). Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. 176 s. (in Ukrainian)

5. National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021 URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html> (in Ukrainian)

6. Oharenko, V. M. (2005). State regulation of higher education institutions in the market of educational: monohrafiia. K. : Vyd-vo NADU. 328 s. (in Ukrainian)

7. Shved, M. (2014). The influence of education and culture on the development of society [PRACE NAUKOWE Akademi i im. Jana Długosza w Częstochowie Rocznik Polsko-Ukraiński]. T. XVI. S. 463-471. (in Ukrainian)

8. Kuwan, H. (2005). Berichtssystem Weiterbildung IX: Bericht. B.: BMBF. 117 p. (in German)

9. Malakhovskiy, Y., Nabulsi, H. N., Savitska, I. (2017). Features of financing of the innovative-oriented structures using mechanisms of the public-

private partnership [Baltija Publishing. The Visegrad Four – Ukrainian dimension. Integration – step by step: collective monograph]. Riga (Latvia). Baltija Publishing. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/7408/1/PPP%20v%20klasterah.pdf> (in English)

10. Education at a Glance (2016). OECD Indicators (2016) [OECD Publishing, Paris]. 510 p. URL: <http://dx.doi.org/10.187/eag-2016-en>. (in English)

11. Schwab K. (2016). The Global Competitiveness Report 2016 – 2017. *World Economic Forum*. 400 p. URL: www.weforum.org/gcr.

12. Dutta, S., Lanvin, B., Wunsch-Vincent S. (2017). The Global Innovation Index 2017 (2017) [Cornell University, INSEAD, and WIPO, Ithaca, Fontainebleau, and Geneva]. 433 p. URL: www.globalinnovationindex.org. (in English)

13. Third Global Report on Adult Learning and Education (2016). [UNESCO Institute for Lifelong Learning]. Hamburg. 158 p. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002459/245913e.pdf>. (in English)

УДК 374:[338.48-6:001.89]

Аніщенко Олена Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

ORCID ID 0000-0002-6145-2321

E-mail: anishchenko_olena@ukr.net

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

Анотація. Викладено авторську «Концепцію розвитку неформальної освіти дорослих в Україні», розроблену на основі напрацювань автора у складі робочої групи з розроблення проекту «Концепції розвитку освіти дорослих в Україні» (травень – вересень 2019 р.). Документ має сприяти: визнанню на рівні держави, регіонів і громад, індивідуальному рівні важливості й необхідності розвитку неформальної освіти дорослих (НФОД); розвитку неформальної освіти як невід’ємної складової національної системи освіти; підтримці освітніх ініціатив закладів неформальної освіти щодо особистісного і професійного зростання різних категорій дорослих. Наголошено, що НФОД передбачає цілеспрямований процес навчання, виховання й розвитку дорослих шляхом реалізації варіативних освітніх програм, надання додаткових освітніх послуг у приватних і державних закладах освіти, установах, громадських та інших організаціях, на підприємствах тощо. Акцентовано увагу на необхідності забезпечення відповідності